

Ulugh Beg, el sultà de les estrelles (1394-1449, Transoxiana)

Ulugh Beg va ser un gran astrònom i matemàtic, membre d'una nissaga de guerrers i conqueridors, fundada pel seu avi Timur, més conegut pel Gran Tamerlan, que va aconseguir unir diferents tribus turc-mongoles i establir un dels majors imperis de la seva època, imperi que s'estenia des de Turquia i Síria fins a Afganistan i Pèrsia i des dels Urals fins a l'Índia. Una regió rica en influències culturals i travessada per la vital ruta de la seda.

En aquest gresol i encreuament de cultures va néixer Mirza Muhammad bin Tāraghay Shahrukh més conegut com Ulugh Beg, l'any 1394. Gràcies a les conquestes i expansions territorials del seu avi va poder amarar-se de la cultura de l'orient mitjà, augmentant així el seu coneixement i saviesa, i va estar relacionat amb els més importants matemàtics i astrònoms de l'època, com Omar Khayyam, el gran poeta i astrònom o el gran Avicena entre d'altres.

Després de la defunció del seu avi Tamerlan, va decidir romandre a Samarcanda, ciutat de la qual va ser governador i on va construir en 1420 la Madrassa que porta el seu nom, i que va passar a ser el major centre d'astronomia d'Àsia, així com un dels més importants del món medieval. El 1429 es va acabar de construir en aquesta ciutat l'Observatori astronòmic al qual va dotar de la millor instrumentació de la seva època, entre la qual destacava l'immens sextant d'uns quaranta metres de radi. La manera d'aconseguir millor precisió era fer instruments cada cops de més grans dimensions.

Entre els èxits científics de l'observatori, destaca el que va ser probablement el millor catàleg estel·lar de l'època: un catàleg de 992 estrelles que millorava les famoses taules de Ptolemeu (segle II) i que no va ser superat fins cent anys més tard pel catàleg realitzat per Tycho Brahe. També va aconseguir calcular amb extraordinària precisió la inclinació de l'eclíptica i la durada de l'any solar amb una diferència de 58 segons, càlcul que no va ser superat fins a 1525 per Copèrnic. Pel que fa a les matemàtiques, va destacar en les àrees de geometria i trigonometria; dominava cinc idiomes i era un consumat poeta que debatia en vers.

L'experiència científica d'Ulugh Beg no va estar acompanyada per les seves habilitats com a governant ni en les campanyes polítiques ni guerreres. L'observatori va ser destruït res més morir en una guerra successòria, assassinat pel seu fill gran, l'any 1449, qui ambicionava la corona i probablement no apreciava ni l'activitat científica ni educativa del seu pare, que ensenyava de manera regular a la gran i imponent madrassa de Samarcanda.